

NORJALAINEN KOULU SUOMALAISESTA NÄKÖKULMASTA

Suomalainen Pirkko Pollari teki Norjaan suuntautuneet kouluvierailunsa lokakuussa 2004. Raporttinsa alkuun hän analysoi omaa ymmärrystään siitä, mitä tarkoittaa 'kykyjen mukaan heterogeeninen luokka' ja 'opetuksen yksilöllistäminen'. Hän antaa seuraavat määritelmät:

- Kykyjen mukaan heterogeeninen luokka koostuu vähemmän kyvykkäistä (hitaammista) ja kyvykkäistä (nopeammista) oppilaista sekä oppilaista, joilla on erityisiä tarpeita. Erityiset tarpeet viittaavat siihen, että oppilaalla on todettu ruumiillisia tai henkisiä vammoja.
- Yksilöllistävää opetusta heterogeenisessä oppilasryhmässä (luokkahuoneessa) on sitä, että yksilölliset tarpeet tunnustetaan ja opetusta mukautetaan. Mukauttamiskeinoja ovat esimerkiksi tehtävät ja toiminnot, jotka ottavat huomioon yksittäisten oppilaiden omat tarpeet. Tällä pyritään tukemaan jokaista omassa oppimisprosessissaan.

Raportissaan Pirkko Pollari antoi esimerkkejä parhaasta käytännöstä, joita hän havaitsi ja mihin hän erityisesti kiinnitti huomionsa kouluvierailuillaan.¹

VIERAILURAPORTTI

Pirkko Pollarin raportti

Opettajankoulutuslaitos, Jyväskylän yliopisto, Suomi

LUOKKAHUONEEN SISUSTUS

Luokkahuoneessa jokaisella oppilasryhmällä on käytössään yksi kirjahylly. Hylly oli heidän pöydällään. Siinä he voivat säilyttää kansioita, oppimateriaalia, kirjoja ja niin edelleen. Kirjahyllyt voi myös siirtää pois. Oppilaat tuntuvat arvostavan sitä, että heillä on jotakin omaa. He ovat asettaneet hyllyihin esimerkiksi muistiinpanojaan, tarrojaan, piirustuksiaan ja niin edelleen.

Luokassa on suuria oppilaspöytiä ja jokaista pöytää käyttää 2-4 oppilaan muodostama ryhmä. Tämä järjestely helpottaa ryhmätyön organisointia huomattavasti. Oppilailla on suuri määrä auttajia ja hyvät mahdollisuudet oppia sitä, miten heidän tulee työskennellä eri oppilaiden kanssa ja kehittää sosiaalisia kykyjään.

MATERIAALIT

Oppilailla on käytössään erilaisia oppimateriaaleja, kuten sanakirjoja, lukukirjoja, tietosanakirjoja ja karttoja. He voivat myös käyttää tietokonetta ja mennä koulun kirjastoon, mikäli siihen on tarvetta. Lisämateriaalien helppo saatavuus voi kannustaa oppilaita itsenäiseen tiedonhakuun. Ensin oppilaille on kuitenkin opetettava, miten tietoa kerätään ja miten kerättyä tietoa käsitellään!

8. luokan englannin tunnilla oli käytössä kaksi eri versiota samasta englannin tekstikirjasta eritasoisille oppilaille. Kirjojen sisältö ja koostumus on hyvin samanlainen, mutta helpompi kirja vaikuttaa hieman "keinotekoiselta".

Oppilaat saattoivat kuunnella tekstikirjan tekstejä käyttämällä kannettavaa CD-soitinta ja kuulokkeita. Oppilaat saivat itse päättää, missä välissä he kuuntelevat tekstit häiritsemättä muita. He voivat myös kuunnella tekstit useaan kertaan.

¹ Toimittanut Liisa Kyyrönen

OPETUKSEN ORGANISOINTI

Opettaja antaa joka maanantaiaamu uuden työsuunnitelman ("arbeitsplan") koko viikolle ja oppilaat tekevät työtä suunnitelman mukaan. Opetus koostuu normaaleista oppitunneista ja oppilaiden henkilökohtaisesta työajasta ("a-time"). Joka perjantai pidetään testi viikon aikana opitusta. Oppilaiden täytyy olla myös valmiita pitämään esitelmiä.

Oppilailla on vapaus valita millä vauhdilla ja missä järjestyksessä he tekevät työsuunnitelman tehtävät. He voivat myös itse määrittää läksynsä.

Oppilaat tuntuvat tietävän, mitä heiltä odotetaan, ja he keskittyvät hyvin työhönsä. "A-time" ja työsuunnitelma vaativat oppilailta todella, että he työskentelevät itsenäisesti ja osoittavat omaaloitteisuutta. Työsuunnitelmamamontte kertoo selvästi, mitä tulee tehdä (esim. oppiaineen, harjoitukset ja sivunumerot). Tavoitteita ei kuitenkaan esitetä täsmällisesti.

OPETUKSEN ORGANISOINTI

Haastattelin kahta opettajaa, jotka suunnittelevat työsuunnitelmia yhdessä muiden opettajien kanssa ja hyödyntävät niitä omaan opetukseensa. He tapaavat toisensa joka viikko suunnittelua ja keskustelua varten. Näiden kahden opettajan mielestä ilman tiivistä yhteistyötä kollegojen kanssa ei luokan oppilaiden erilaisten tarpeiden huomioiminen ja oman työn esille tuominen oppilaiden silmissä olisi mahdollista. Molemmat opettajat olivat ottaneet käyttöön työsuunnitelmakäytännön, koska tunsivat tarvetta muuttaa opetustaan.

Opettaja tarjoaa kerran viikossa henkilökohtaista tukiovetusta. Oppilaat voivat itse päättää, tarvitsevatko he lisäapua vai eivät. Opettajan mukaan hitaammat oppilaat käyvät säännöllisesti tukiovetuksessa ja pitävät sitä myös erittäin hyödyllisenä. Opetus, jota järjestetään koulun jälkeen ja johon oppilaat voivat osallistua vapaaehtoisesti, on hyvin hienotunteinen tapa auttaa oppilaita, joilla on oppimisvaikeuksia. Opettaja tekee tämän palkatta!

KANSSAKÄYMINEN

Opettaja & yksittäinen oppilas – Opettaja menee oppilaan luo, mikäli tämä viittaa henkilökohtaisen työskentelyn aikana. Oppilailla, joilla on erityisiä tarpeita, on tukenaan myös erityisopettaja tai kouluavustaja. Kanssakäymisen sisältö ja laatu jäivät minulle epäselväksi, koska en kuullut keskustelua enkä osaa norjaa. Kysyn vain itseltäni, miten oppilaita autetaan tehtävien ratkaisussa, jos heillä on ongelmia. Annetaanko heille vihjeitä (painopiste prosessissa) vai onko mielenkiinto siinä, että saadaan tehtävä päätökseen (painopiste tuloksessa)? Miten eroteltua apu on?

Erityisopettaja & oppilas – Erityisopettaja ja ryhmä oppilaita opiskelivat englannin tunnin ajan luokan takana. Kaikki luokan oppilaat työskentelivät saman teeman parissa, mutta tehtävät olivat eriteltyjä. Ryhmän, jolla on erityisiä tarpeita, ja muun luokan välillä ei ole kanssakäymistä. Erityisopettaja kertoi myöhemmin, että hän puhui paljon norjaa tunnin aikana kehottaakseen oppilaita vastaamaan hänen kysymyksiinsä englanniksi.

TEKIJÖITÄ, JOTKA VAIKUTTAVAT YKSILÖLLISTÄVÄÄN OPPIMISEEN HETEROGEENISISSÄ RYHMISSÄ:

On olemassa useampia tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilöllistämiseen oppimiseen heterogeenisissä ryhmissä ja oppimiseen yleensä. Seuraava lista perustuu siihen, mitä itse näin ja opin kouluvierailujen aikana.

Positiivisia tekijöitä:

- + Paljon henkilökuntaa oli käytettävissä (esim. luokanopettajia, erityisopettajia ja avustajia).
- + Opettajien välinen yhteistyö (esim. opetuksen suunnittelu yhdessä ja kokemusten jakaminen) selvästikin kannusti opettajia yksilöllistävän oppimisen tukemiseen luokissaan.
- + Luokissa vallitsi rento, joustava ja yhteistyötä tukeva ilmapiiri.
- + Oppilaille annetaan paljon vastuuta omasta oppimisestaan (esim. he antavat itse itselleen läksyjä).
- + Erikseen eriytetyt tehtävät pidemmälle aikavälille, esim. viikoksi, antavat oppilaille enemmän mahdollisuuksia suoriutua niistä omalla tavallaan ja omaan tahtiin.

Negatiivisia tekijöitä:

- Vähemmän lahjakkaat oppilaat saattavat kokea heterogeeniset luokat ongelmaksi
- Voi käydä, ettei opettaja näe mahdollisia yksilöllistävän oppimisen luokassa aiheuttamia ongelmia (esim. oppilaiden jakaminen ryhmiin, valmistelun tarve, aktiviteettien valitseminen ja sopeuttaminen ja oppimisnopeudet).